

SUZANA JAGIĆ
OŠ IVANA KUKULJEVIĆA SAKCINSKOG, IVANEC
E-mail: suzana.jagic@skole.hr

IVANČICA KRTANJEK
OŠ IVANA KUKULJEVIĆA SAKCINSKOG, IVANEC
E-mail: krtanjeki@gmail.com

DRAŽENKA STANČIĆ
OŠ IVANA KUKULJEVIĆA SAKCINSKOG, IVANEC
E-mail: drazenka.stancic@skole.hr

Stručni članak
94(497.5Ivanec)“19“(091)
94(497.5Ivanec)(091)

Topoteka nas povezuje

Kurikulumom školskog projekta *Iz prošlosti Grada Ivanca* čiji je nositelj Povijesna skupina učenika Osnovne škole Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec definirano je aktivno uključivanje razredne i predmetne nastave u projektnu aktivnost te suradnja sa školskom knjižničarkom i izvannastavnom aktivnosti Mlade knjižničarke. Projektom se prikupljaju, čuvaju i javno, putem društvenih medija prezentiraju raznovrsni povijesni izvori o prošlosti grada u kojem se nalazi škola. Rad je primjer dobre prakse i uspješno ostvarene vertikalne prohodnosti sadržaja suradnjom razredne i predmetne nastave koja je u konačnici rezultirala stvaranjem virtualne zbirke posvećene zavičajnoj povijesti na međunarodnoj platformi Topoteka.

Ključne riječi: školski projekt, zavičajna povijest, korelacija, Ivanec, topoteka

1. Uvod

Suvremene metode poučavanja i provođenja nastave uključuju integraciju i korelaciju među predmetima. Korelacijsko-integracijski nastavni sustav potiče unutarpredmetno i međupredmetno povezivanje koje može biti horizontalno i vertikalno. Na taj način nastava prestaje biti usmjerena na sadržaj te je usmjerena na učenike. Osnovna karakteristika takvog nastavnog sustava je prožimanje sadržaja iz različitih nastavnih predmeta te povezivanje njihovih ciljeva, zadataka i aktivnosti u jednu cjelinu pri čemu se stvaraju poveznice i suodnosi. Provođenje korelacije nije jednostavno i zahtjeva dobru pripremu, a osim kompetencija učitelja, važna je i motivacija za takav način rada. Rad je primjer dobre prakse i uspješno ostvarene vertikalne prohodnosti suradnjom razredne i predmetne nastave koja je u konačnici rezultirala stvaranjem virtualne zbirke posvećene zavičajnoj povijesti na međunarodnoj platfor-

mi Topoteka. Virtualna arhivska zbirka nazvana je *Ivanec – kraj i ljudi*.¹ Projektom je ostvareno učenje temeljeno na međudjelovanju više nastavnih područja te vertikalna korelacija nastavnih sadržaja. Korištene su metode projektnog i suradničkog učenja, vršnjačko poučavanje, kreativan rad, usmeno izlaganje uz vizualnu potporu, slobodni razgovor, prezentacija.

2. Školski projekt *Iz prošlosti Grada Ivanca*

Kontinuirani rad s učenicima u smislu poučavanja zavičajne povijesti i oživljavanja povijesnih baštinskih sadržaja u OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec započinje u razrednoj te se nastavlja u predmetnoj nastavi. Učeći o prošlosti i baštini grada, učenici od najranije dobi upoznaju svoj zavičaj, a baština i zavičaj čine domovinu. Škola tako ostavlja neizbrisiv trag na brojne generacije i na lokalnu zajednicu pridonoseći ujedno i turističkom obrazovanju najmlađih članova što dugoročno doprinosi poboljšanju kvalitete života u gradu u kojem živimo.

Stvaranje arhive sjećanja učenici su započeli 2016. projektom *Grad i ljudi – Gradu za rođendan* (1396. – 2016.). Povodom prvog pisanog spomena i 620. godišnjice Grada Ivanca u svojim su obiteljima prikupili velik broj povijesnih izvora, posebice fotografija koje su digitalizirane za potrebe izložbe i prezentacije široj javnosti. Tiskan je i prigodni deplijan (Fotografija 1) izložbe organizirane u suradnji s udrugom Ivanečki klub kolekcionara.



Fotografija 1. Deplijan izložbe *Grad i ljudi – Gradu za rođendan*

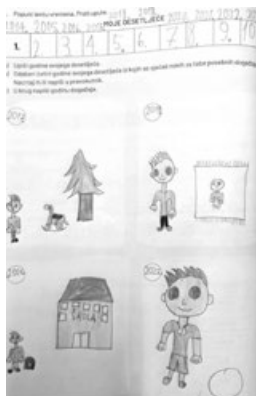
1 Topoteka *Ivanec – kraj i ljudi* https://ivanec.topotheque.eu/#ipp=100&p=1&searchterm=&t=1%-2C3%2C4%2C5%2C7&sf=chk_docname%2Cchk_mainkeywords%2Cchk_subkeywords&vp=false&sort=publish_date&sortdir=desc (posjet 12. 11. 2024.)

Duga stoljeća ivanečke prošlosti vezana su za Ivančane. Njihov težak i mukotrpan život te njegovi dosezi daju mu vrijednost, značenje i veličinu. Ljudi čine grad, a njegovo su obilježje događaji koje oni sami stvaraju. Započeta digitalizacija baštinskih predmeta, fotografija i dokumenata nastavljena je tijekom godina na redovnoj i dodatnoj nastavi Povijesti, a intenzivirala se šk. god. 2023./2024. školskim projektom *Iz prošlosti Grada Ivanca* kako bi se obilježila 185. godišnjica osnutka škole. Na početku projekta kreirana je i *Facebook* stranica pa je s projektom upoznata šira zajednica čije su reakcije bile veoma pozitivne.²

U projekt su se uključili i učenici trećih razreda na satovima Prirode i društva pri čemu su ostvareni odgojno-obrazovni ishodi:

- PID OŠ A.3.2. Učenik prikazuje vremenski slijed događaja i procjenjuje njihovu važnost.
- PID OŠ B.3.3. Učenik se snalazi u promjenama i odnosima tijekom vremenskih ciklusa te analizira povezanost vremenskih ciklusa s događajima i važnim osobama u zavičaju.
- PID OŠ A.B.C.D.3.1. Učenik uz usmjeravanje objašnjava rezultate vlastitih istraživanja prirode, prirodnih i/ili društvenih pojava i/ili različitih izvora informacija.³

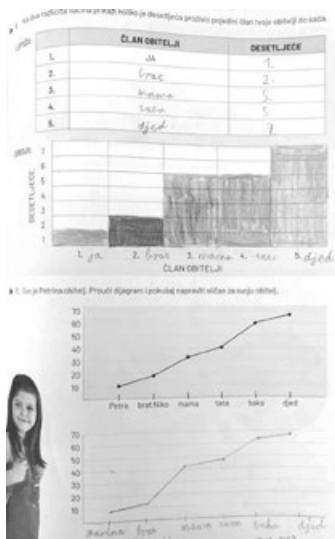
U trećem razredu na nastavnom predmetu Priroda i društvo učenici kroz temu *Putujem kroz vrijeme* usvajaju pojmove desetljeće, stoljeće i tisućljeće. Kako bi ostvarili potrebne ishode, često se uključuju u projekte Povijesne skupine. Kada su obrađivali pojam desetljeća, izradili su svoju lentu vremena zapisujući godine, a odabrali su samo četiri najvažnija događaja iz tog razdoblja koje su i nacrtali. Zatim su određivali u kojim desetljećima žive članovi njihove obitelji (Fotografija 2) te ih prikazali linijskim i stupčastim grafikonima (Fotografija 3).



Fotografija 2. Lenta desetljeća učenika i crteži četiri najvažnija događaja iz tog razdoblja

2 *Iz prošlosti Grada Ivanca* https://www.facebook.com/?locale=hr_HR (posjet 12. 11. 2024.)

3 *Kurikulum za nastavni predmet Prirode i društva za osnovne škole u Republici Hrvatskoj* https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_147.html (posjet 13. 11. 2024.).



Fotografija 3. Linijski i stupčasti prikaz desetljeća članova obitelji

Nakon obrade stoljeća, učenicima su na sat ponavljanja došli učenici petih razreda koji su predstavili svoj projekt *Iz prošlosti Grada Ivanca*. Pokazali su im kako se opisuju fotografije. Učenici su za idući sat pripremili fotografije članova svoje obitelji iz prošlog stoljeća i podatke tko je na fotografiji i koje je godine fotografija snimljena.

Na satu Prirode i društva potom su izrađivali lentu vremena na kojoj je prikazano 20. stoljeće s pomoću fotografija i teksta (Fotografija 4). Svaki učenik je odabrao jednu svoju fotografiju (Fotografija 5) i odredio gdje se nalazi na lenti te zapisao podatke o njoj (Fotografija 6).



Fotografija 4. Prikazivanje vremenskog slijeda i opisivanje fotografija na lenti vremena za 20. stoljeće



Fotografija 5. Izrada lente vremena za 20. stoljeće

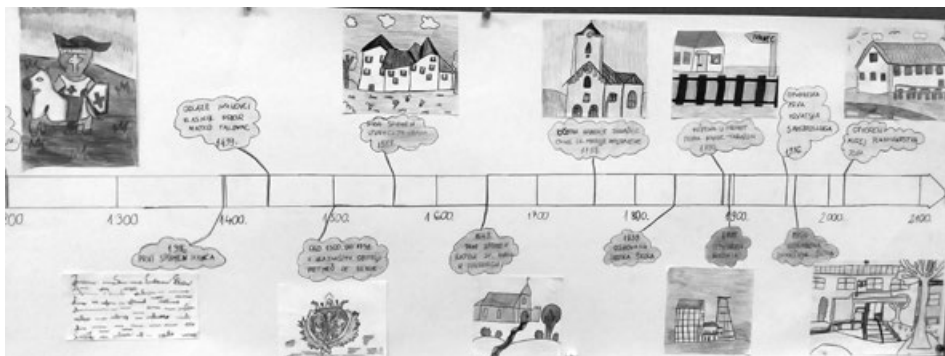


Fotografija 6. Lenta vremena za 20. stoljeće – povijest šire obitelji učenika

Prilikom usvajanja pojma tisućljeća istraživali su važne događaje vezane uz svoj grad. Najviše su pozornosti obratili na 2. tisućljeće. U tom razdoblju se prvi put spominje grad Ivanec, sagrađen je Stari grad (Kukuljevićev grad), crkva sv. Marije Magdalene, osnovna škola, otvoreni su ugljenokopi i željeznička pruga (Fotografija 7). Te su događaje nacrtali i zapisali na lenti vremena 2. tisućljeća (Fotografija 8).



Fotografija 7. Izrada lente vremena za 2. tisućljeće



Fotografija 8. Lenta vremena za 2. tisućljeće, povijest grada Ivanca

Povezanost kurikuluma Prirode i društva i redovne i dodatne nastave Povijesti ogleda se u prikazu vremenskog slijeda događaja, procjeni njihove važnosti te njihova grafičkog prikaza na crti ili na lenti vremena. Razumijevanje promjena učenici su u projektu temeljili na jednostavnim istraživanjima i radom na povijesnim izvorima, posebice slikovnim (fotografijama iz obiteljskih albuma). Korelacija predmeta Prirode i društva i Povijesti ostvarena je prilikom sistematizacije teme *Putujem kroz vrijeme*. Učenici petih razreda redovne (Fotografija 9) i sedmih razreda dodatne nastave Povijesti (Fotografija 10) vršnjačkim su poučavanjem s učenicima trećih razreda

ponovili pojam stoljeća pri čemu su koristili izrađenu digitalnu i *živu* lentu vremena koju su napravili uz pomoć fotografija iz obiteljskih albuma te preko njih govorili o događajima tijekom 20. stoljeća koji su primarno bili vezani za prošlost grada u kojem živimo i u kojem se nalazi naša škola.



Fotografija 9. *Živa* lenta vremena učenika petih razreda, pojam stoljeće



Fotografija 10. *Živa* i digitalna lenta vremena učenika sedmih razreda, pojam stoljeće

Učenici trećih razreda predstavili su izrađene lente vremena desetljeća s godinama i fotografijama iz desetljeća svoga života te prikupljene predmetne povijesne izvore koji se čuvaju u obiteljima (Fotografija 11). Od svojih su vršnjaka pozvani da se uključe u projekt i stvaranje mrežnog arhiva zavičajne povijesti s čime su učiteljice razredne nastave upoznale i njihove roditelje.



Fotografija 11. Materijalni povijesni izvori i zajednička fotografija za uspomenu

Fotografije učenika trećih razreda korištene za izradu razredne lente vremena za 20. stoljeće, digitalizirane su i predstavljene javnosti najprije putem *Facebook* stranice projekta. Digitalizaciju i opisivanje fotografija prema uputi učiteljice Povijesti u školi provode članovi Povijesne skupine (Fotografija 12).



Slika 12. Povijesna skupina digitalizira i opisuje fotografije

3. Topoteka *Ivanec – kraj i ljudi*

Dugogodišnji rad na prikupljanju povijesnih izvora, digitalizaciji fotografija i dokumenata te njihovoj uporabi za nastavne svrhe rezultirao je u svibnju 2024. pokretanjem topoteke *Ivanec – kraj i ljudi*. Topoteka je suradnički mrežni arhiv nastao sa zadaćom očuvanja sjećanja na lokalnu povijest. Polazi od gesla *Naša povijest, naš arhiv* te omogućuje da privatno arhivsko gradivo bude besplatno dostupno zainteresiranoj javnosti.⁴

Topoteka daje prikaz i opis ne samo slikovnih i tekstualnih povijesnih izvora (datoteka), već i kraćih zvučnih i vizualnih zapisa uz osnovni set opisnih podataka, među kojima je moguće označiti i geolokaciju prikazane jedinice. Građa na Topoteci može se organizirati i po temama. Teme topoteke *Ivanec – kraj i ljudi* su Ivanečki velikani, Svakodnevica, Škola, Gospodarstvo.

Pokretanjem topoteke *Ivanec – kraj i ljudi* nastojimo prema pravilima struke kreirati mrežni arhiv zavičajne povijesti s ciljem poticanja prikupljanja, istraživanja, čuvanja i promicanja lokalne povijesti i baštine, počevši od aktivnog uključivanja osnovnoškolaca u projekt.

Prvenstvena namjena topoteke *Ivanec – kraj i ljudi* je njezina odgojno-obrazovna zadaća koju ima za učenike OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec koji su postali prvi stvaratelji, a ujedno i korisnici arhive ivanečkog sjećanja. Nadalje, Topoteka naglašava pripadnost ljudima ivanečkog kraja kroz njihove uspomene i prikupljene povijesne izvore, no mogu je koristiti svi istraživači povijesti i baštine i svi oni koji se zanimaju za povijest ivanečkog kraja te za nepoznate dijelove obiteljskih povijesti. Administratorice Topoteke *Ivanec – kraj i ljudi* su učiteljica Povijesti i školska knjižničarka.

Prvo predstavljanje topoteke *Ivanec – kraj i ljudi* (Fotografija 13) bilo je dio nacionalne manifestacije KlioFesta – festivala povijesti održanog 10. 5. 2024. u prostorijama OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec (Fotografija 14). I u tom je dijelu ostvarena suradnja sa školskom knjižničarkom, a uključile su se i učenice članice izvannastavne aktivnosti *Mlade knjižničarke – informacijsko-komunikacijska grupa*. Nakon upoznavanja s topotekom kroz razgovor s knjižničarkom, mlade knjižničarke su za njeno predstavljanje pripremile tri kratka teksta koja su govorila o događajima i ličnostima iz ivanečke prošlosti i na temelju njih osmislile potragu za topotekom na principu potrage za blagom u *Google formsu*. Tekstovi koje su mlade knjižničarke pročitale bili su Prvi spomen Ivanca, Osnutak škole u Ivancu, Rudolf Rajter kao jedna od znamenitih ivanečkih osoba. Nakon pozornog slušanja ulomaka, nazočni su vođeni mladim knjižničarkama, rješavajući dijelove potrage za blagom, došli do poveznice na kojoj se nalazila Topoteka što je označilo čin početka predstavljanja Topoteke koji je pripao učiteljici povijesti.

Školska knjižničarka osmislila je program i pozivnicu za događaj. U programu je nastupao i školski zbor učenika koji su izveli ivanečku himnu *Poleg jedne vel'ke*

4 Topoteka <https://www.icarushrvatska.hr/topoteka> (posjet 12. 11. 2024.)

gore, pripremila ih je učiteljica Jelena Gotal. Učenici trećeg razreda i dodatne nastave Povijesti prikazali su svoje vremenske lente, o Topoteci je govorila dr. sc. Vlatka Lemić predstavnica Udruga Icarus koja upravlja topotekama u Republici Hrvatskoj, a dr. sc. Suzana Jagić je kao što je već ranije spomenuto predstavila nazočnima topoteku *Ivanec - Kraj i ljudi*. Predstavljanju je nazočio velik broj ljudi iz lokalne zajednice, predstavnika lokalnih udruga koje čuvaju lokalnu baštinu te predstavnika gradske vlasti i kulturnih gradskih ustanova te su nakon promocije imali još mnogo pitanja i iz toga se može zaključiti da je Topoteka izazvala velik interes u lokalnoj zajednici.

Slijedila su predstavljanja topoteke *Ivanec – kraj i ljudi* na različitim skupovima, u Hrvatskom državnom arhivu Zagreb, na Županijskim stručnim vijećima školskih knjižničara, učitelja razredne nastave, učitelja i nastavnika Povijesti.



Fotografija 13. Pozivnica za promociju topoteke *Ivanec – kraj i ljudi*⁵



Fotografija 14. Svečana promocija topoteke *Ivanec – kraj i ljudi*, 10. 5. 2024.

5 Autorica pozivnice je školska knjižničarka Draženka Stančić.

4. Izborne teme zavičajne povijesti

Kurikulum nastavnog predmeta Povijest daje mogućnost da u svakoj godini učenja predmeta učitelji Povijesti u osnovnim školama mogu obraditi još najmanje dvije izborne teme. Izborne teme mogu biti odabrane s popisa preporuka izbornih tema ili ih i mogu sami osmisлити prema domenama kurikuluma, a ovisno o interesu svojih učenika. U izbornim temama mogu se kombinirati različite domene, a učitelji sami oblikuju odgojno-obrazovne ishode. U izbornim temama naglasak se stavlja upravo na aktivno učenje, istraživanje, rješavanje problema, konceptualno i proceduralno znanje pri čemu učenici samostalno odabiru način prezentacije rezultata svog rada kroz razrednu izložbu, izlaganja, izradu videa i slično.⁶

Radom na topotekama učenici mogu istraživati različite teme, primjerice: *Prvi/Drugi svjetski rat iz perspektive zavičajne povijesti*, *Školske prilike u zavičaju tijekom 20. stoljeća* (Austro – Ugarska Monarhija, međuratno razdoblje, 1945. – 1990.), *Razvoj sporta u 20. stoljeću – primjeri iz zavičajne povijesti*, *Industrijska baština u mome zavičaju*, *Gospodarski razvoj zavičaja – odabrani primjeri*, *Lice i naličje modernizacije – utjecaj na svakodnevni život*, *Moda 20. stoljeća*, *Istaknute i zaslužne osobe kroz povijest zavičaja* itd.

Školske godine 2024./2025. Povijesna skupina koristi topoteku *Ivanec – kraj i ljudi* za projektnu aktivnost *Oživiljena prošlost* i stvaranje fotografija grada danas prema fotografijama istih lokacija grada u prošlosti (Fotografija 15).



Fotografija 15. Naslovnica topoteke *Ivanec – kraj i ljudi*

6 Kurikulum nastavnog predmeta Povijesti za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_557.html (posjet 12. 11. 2024.)

5. Zaključak

Povezanost kurikuluma Prirode i društva u 3. razredu i nastave Povijesti ogleda se u prikazu vremenskog slijeda događaja, procjeni njihove važnosti te njihova grafičkog prikaza na crti ili lenti vremena. Razumijevanje promjena učenici su temeljili na jednostavnim istraživanjima i radom na povijesnim izvorima, posebice slikovnim (fotografijama iz obiteljskih albuma).

U projektu *Iz prošlosti grada Ivanca* učenici razredne i predmetne nastave zajednički su radili na digitalizaciji starih fotografija, njihovoj objavi na društvenim mrežama te novopokrenutoj platformi Topoteka.

Uspostavljenom vertikalnom korelacijom Prirode i društva i Povijesti razvija se u konačnici ljubav prema prošlosti grada i zavičaja te njezinoj ostavštini.

6. Za pripremu projekta korištena je sljedeća literatura:

- Čudina-Obradović, Mira i Sanja Brajković. *Integrirano poučavanje*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak, 2009.
- Marjanović Piškulić, Arijana; Jasminka Pizzitola, Lidija Prpić; Maja Križman Roškar. *Nina i Tino 3, udžbenik Prirode i društva za treći razred osnovne škole*. Zagreb: Profil Klett, 2023.
- Matijašević, Bruno i Paula Matijašević. „Korelacija i integracija nastave Prirode i društva s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom.“ *Varaždinski učitelj* 3, br. 3 (2020): 229-236. <https://hrcak.srce.hr/238029>
- Salopek, Anđelka. *Korelacija i integracija u razrednoj nastavi*. Zagreb: Školska knjiga, 2012.

Literatura:

- Kurikulum nastavnog predmeta Povijesti za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj* https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_557.html (posjet 12. 11. 2024.)
- Kurikulum za nastavni predmet Prirode i društva za osnovne škole u Republici Hrvatskoj* https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_147.html (posjet 13. 11. 2024.)
- Iz prošlosti Grada Ivanca https://www.facebook.com/?locale=hr_HR (posjet 12. 11. 2024.)
- Topoteka <https://www.icarushrvatska.hr/topoteka> (posjet 12. 11. 2024.)
- Topoteka *Ivanec – kraj i ljudi* https://ivanec.topotheque.eu/#ipp=100&p=1&searchterm=&t=1%2C3%2C4%2C5%2C7&sf=chk_docname%2Cchk_mainkeywords%2Cchk_subkeywords&vp=false&sort=publish_date&sortdir=desc (posjet 12. 11. 2024.)

SUMMARY

TOPOTEKA CONNECTS US

The curriculum of the school project *From the past of the town of Ivanec*, which is carried out by the students, members of the historical group of the primary school Ivan Kukuljević Sakcinski in Ivanec, defines active inclusion of the lower and higher primary school students in the project activity, as well as cooperation with the school

librarian and the extracurricular activity the Young Librarian. In the project students collect, preserve and publicly present through social media various historical sources about the past of the town where the school is located. The paper is an example of good practice and a successfully achieved vertical flow of content through the cooperation of lower and higher primary school students, which ultimately resulted in the creation of a virtual collection on the international platform Topoteka, dedicated to the local history.

Keywords: school project, local history, correlation, Ivanec, Topoteka